

Sayın Başkan, Sayın Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı Üyeleri,

Değerli TÜSİAD Üyeleri, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

TÜSİAD yaklaşık yarım yüzyıldır kurucu değerleri olan hür teşebbüs, serbest piyasa ekonomisi ve bunların temelindeki demokratik değerlerden taviz vermeksizin bugünlere ulaştı. TÜSİAD Cumhuriyet'in kuruluş ilkelerini, tüzüğünde ve çalışmalarında, her zaman kendine rehber edinmiş bir kuruluştur. Yarın bu düşüncelerle 19 Mayıs 1919'un 100. yıldönümü vesilesi ile Anıtkabir'i ziyaret edeceğiz; Büyük Önder Atatürk'ün huzurunda olacağız.

TÜSİAD bünyesinde 700'e yakın üyesi ile yaklaşık 4500 şirketi temsil ediyor. Bu şirketler yaklaşık olarak kamu dışı milli gelirin yarısını oluşturuyor. Kamu ve tarım hariç kayıtlı istihdamın %50'sini sağlıyor. Ülkemiz dış ticaretinin, yaklaşık %85'ini TÜSİAD üyeleri gerçekleştiriyor. Çalışma gruplarımızda gönüllü olarak çalışan üç bin civarında yönetici ve uzman yer alıyor. Farklı sektörlerdeki üye şirketlerden, uluslararası üyeliklerimizden, ülkemizde üniversitelerle kurduğumuz forumlar ve dünyadaki önde gelen düşünce kuruluşlarından gelen veri, analiz ve öneriler TÜSİAD çalışmalarında ortak tutum ve önerilere dönüşüyor. Bu çeşitlilik ve derinlik sayesinde, ülkemizin menfaatine olan pek çok görüş düzenlemelerde karşılık buluyor.

Elbette asıl hedefimiz, güçlü bir ekonomi ve küresel rekabet gücü yüksek bir Türkiye'dir. Dolayısı ile odak konularımız iş ve yatırım ortamıdır, teknolojidir, eğitimidir, sosyal ilerlemedir, demokrasidir; özetle sürdürülebilir kalkınmadır.

Sürdürülebilir kalkınma için dünya ile entegrasyon, makroekonomik istikrar, güçlü kurumlar, hukukun üstünlüğü, yüksek demokratik standartlar gerekiyor... Bu sorumluluklar devletin... Bunların olduğu ortamda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, yatırım ve üretim yapmak ve istihdam yaratmak mümkün. Verimlilik artışı sağlamak mümkün, dijital dönüşümü yakalamak mümkün. Bu sorumluluklar da bizde ve bunun bilincindeyiz...

Malum, uzunca bir süredir, seçim ortamı atmosferi içinde hareket ediyoruz. 31 Mart itibarıyla, seçimsiz uzun bir dönemi tecrübe edecektik, beklenti böyleydi... Ve bu yeni döneme, hemen makro dengesizliklerin giderilmesi ve bir dizi yapısal reformun hayata geçirilmesi ile başlanacağını ümit ediyorduk. Bu yeni dönem makroekonomik düzenlemelerin ve yapısal reformların hayata geçirilmesi için uygun bir zemin oluşturuyordu... Ancak hepinizin de yakından izlediği gibi yerel seçimler İstanbul'da yenilenecek. Sonuçta seçim ortamı 3 ay daha uzamış olacak. "2017 yılında yüksek büyüdük", "2018 yılında düşük büyüdük" derken, bu sene pozitif bir büyüme elde etmek kolay olmayacak. Hiç şüphesiz bu yavaşlamada bölgesel ve küresel siyasi dinamiklerin etkisi vardır ancak son 2 senede 4 adet seçim gerçekleştiriyor olmamız, reform gündemine ve makro ekonomik konulara odaklanılmasını zorlaştırmıştır.

Temenni ediyoruz ki, hukuk düzeninin tam olarak sağlandığı, güvenli bir seçim geçiririz ve 23 Haziran itibarıyla hep birlikte reform gündemine odaklanalım.

Türkiye'de uzunca bir süredir bölgesel siyasi dinamikleri konuşuyoruz, siyasi gelişmeleri konuşuyoruz, elbette ekonomiyi konuşuyoruz. Ancak küresel arka planda büyük değişimler var.

Dünya olağanüstü bir dalgalanma sürecinden geçiyor. Bugün modern dünya düzenini oluşturan tüm değerler sorgulanıyor. Ticaret savaşları, keyfi yaptırımlar, korumacılık, içe kapanan ekonomiler, bölgesel ve küresel yatırım ve ticaret anlaşmalarının iptal edilmesi gibi olumsuz, tatsız gelişmeler yaşanıyor.

Cumhuriyet'in kuruluş ilkelerini tüzüğünde ve çalışmalarında her zaman kendine rehber edinmiş bir kuruluş olarak TÜSİAD, bu dönemin tüm dünyada daha etkin bir demokrasiye geçişin bir basamağı olduğuna, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin, sosyal kalkınmanın, hukukun üstünlüğü ve demokrasinin kazanacağına emindir. Başka hiçbir yolu sürdürmek zaten mümkün değildir. Tüm dünyada ve elbette ülkemizde bu geçiş dönemini anlamak ve anlatmakta küresel, bölgesel ve ulusal iş dünyası örgütlerine pek çok rol düşüyor.

Değerli Konuklar,

Ülkemiz son yıllarda terör, darbe teşebbüsü ve dünya tarihinin en yoğun ve hızlı mülteci akımı gibi olağanüstü sorunlarla karşılaştı. Son derece karmaşık Suriye konusunda Türkiye'nin mülteciler ve barış konusunda yaptıkları tüm dünyada ülkemize saygınlık kazandırıyor. Bugün; terörle mücadelede, büyük başarılar kazanıldığını gururla görüyoruz. Bu başarı kahraman ordumuzun büyük fedakarlıkları ile elde edildi... Bu vesile ile tüm şehitlerimizi rahmetle anıyorum.

Dış politikada zorlu süreçlerin eşiğindeyiz. F-35 beşinci nesil savaş uçakları ve S-400 hava savunma sistemi etrafında yaşadığımız sorunlar, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz Bölgesi'ndeki doğal gaz yatakları ile ilgili konular, Suriye meselesinin nasıl sonuçlanacağı, Avrupa Birliği ile geleceğimizin nasıl olacağı konuları karşımızda duruyor. Bu mevzular eninde sonunda diplomasi ile çözülecektir. An itibari ile bu konular ekonomimize giderek artan bir oranda olumsuz yansıyor. Bu riskleri, başta banka ve finans sektörü olmak kaydıyla, ekonomik reformları hemen gündeme alarak ve etkili şekilde uygulayarak en aza indirebiliriz.

Değerli Üyeler,

Dünya bir yandan küreselleşme konusunda ayak sürerken, dijital dönüşüm öncülüğünde hareket eden inovasyon kapasitesi tüm siyasi polemiklere ve geleneklere aldırmandan ve hiç tahmin edilmeyen bir hız ile yoluna devam ediyor. Bu hız ülke sınırlarını aşılıyor, geleneksel yapıları yıkıyor, düzenlemeler bu hızı yönetmekte güçlük çekiyor. Makro dengesizliklere takılı kalan, içe kapanarak mücadeleyi seçen ülkeler, hiç şüpheleniz olmasın bu teknolojik yarışta çok geride kalacaktır.

Geçen ay birçok TÜSİAD üyemiz ile beraber San Francisco'da tesis etmiş olduğumuz TÜSİAD Silikon Vadisi Ağı'nın programına katıldık. Teknolojik, finansal, hukuksal ve toplumsal boyutları ile son gelişmelerin nasıl muazzam bir hızla, yeni bir insanlık tarihi yazmakta olduğunu bir kere daha gözlemledik.

Hiçbir başarı tesadüfi değildir. Silikon Vadisi'nin başarısı orada yaratılan ekosisteme bağlı. Bu ekosistem özgürlük, yaratıcılık, girişimcilik ve tolerans kültürü ile besleniyor. Örneğin Silikon Vadisi'nde kendi enerjisini, suyunu ve gıdasını üreten şehirlerin tasarımı tamamlandı; işin mühendislik kısmı bitti. Şimdi hukukçular ve sosyologlar üretilen fazla kaynağın mülkiyetinin nasıl paylaşılacağını tartışıyor.

Küresel düzlemde, teknoloji dahil, enerji, ulaşım, güvenlik, dış politika... Tüm bu alanlarda ülkemiz için somut bir gerçek var. Ülkenin pusulasını Avrupa Birliği'ne ayarlamak ve o yönde kararlı adımlarla ilerlemek...

AB aday ülke konumunu elde ettiğimiz 1999 Helsinki Zirvesi'nin 20. yılında, Türkiye'nin bu yönelimden elde ettikleri gerçekten olağanüstüdür. Biz AB deyince ne anlıyoruz? Biz AB deyince öncelikle “demokrasi”, “hukuk” ve “refah” anlıyoruz... AB'ye uyum sağlamak aslında modern küresel bir standarda ulaşmak anlamına geliyor.

Türkiye için ortaklık merkezi Avrupa Birliği olmaya devam etmekle birlikte, ülkemiz bugün Rusya, Çin ve Hindistan başta olmak üzere dünyanın diğer ülkeleri ile de ilişkilerini geliştirmiştir.

TÜSİAD olarak biz de, Avrupa, Amerika, Körfez Bölgesi ve Çin'de örneklerini kurduğumuz network yapılarına Rusya ve İtalya'yı da ekleyerek bu etkileşim alanını güçlendirmeye kararlıyız. Üyelik statüsü kazanmamızın 20. yılında, AB tam üyeliği için çaba sarf ederken, diğer gelişmiş veya hızla gelişen ülkeler gibi biz de TÜSİAD olarak tüm ülkelerle daha iyi siyasal ilişkiler ve ekonomik ortaklıklar için çok taraflı, çok boyutlu hareket etmeliyiz.

Değerli Konuklar, Değerli Üyeler,

En önemli ekonomik partnerimiz olan Avrupa Birliği ile ilişkilerde ilerlemeye ihtiyacımız var. Üyesi olduğumuz Brüksel merkezli Avrupa iş dünyasının temsil kuruluşu BusinessEurope yaptığı son açıklamada, bir kere daha, Türkiye'nin, AB süreci ve gümrük birliğinin güncellenmesine destek verdi. Bu alanda ilerlemek, Türkiye'ye bu çalkantılı dönemde son derece pozitif yansımalar getirecektir.

Avrupa Birliği üyelik perspektifi ülkemize duyulan güveni ve yatırımcı ilgisini en güçlü ve kalıcı olarak artıracak unsurdur. Elbette her türlü işbirliğinde AB Gümrük Birliği dahil, milli çıkarlarımız ve tarafların tümünün kazanacağı düzenlemeler, anlaşmalar yapmak esastır.

Dünya Bankası tarafından Gümrük Birliği'nin güncellenmesine yönelik yapılan çalışma açık bir şekilde göstermektedir ki, güncelleme her iki tarafın ekonomisini olağanüstü olumlu etkilemekte ve tam üyelik perspektifini güçlendirmektedir.

Müzakerelerin süratle başlaması için yaratıcı ve yapıcı yöntemler mevcuttur. Yeter ki taraflar buna odaklansın.

Bu çerçevede geçen hafta Sayın Cumhurbaşkanımız başkanlığında gerçekleştirilen Reform Eylem Grubu, AB yöneliminin somutlaştırılması bağlamında önemli bir adımdır. Temenni ediyoruz ki, bu toplantı sonucu ortaya çıkan tespit ve politikalar AB tarafından da karşılık bulur ve son dönemin en olumlu somut adımı atılmış olur. TÜSİAD olarak AB bünyesindeki tüm varlığımızla, hükümetimizin bu yöndeki adımlarını her zaman olduğu gibi desteklemeye devam edeceğiz.

Değerli Üyeler;

Günümüzde güvenlik olgusu, iç güvenliği sağlama, dış güvenliği sağlama ile sınırlı değil... Bu boyutlarla iç içe olan “ekonomide güven, ekonomik güvenlik” konusu da var önümüzde duran...

Ekonomide güvenden ne anlıyoruz? Önce ekonomik model tercihimiz olmalı... Rekabete dayalı piyasa ekonomisi tercihi yapmış bir ülkeyiz. “Serbest piyasa ekonomisinden vazgeçildiği” veya yeni bir model

arayışı içinde bulunduğu yönünde izlenimlere izin vermemeliyiz. Ayrıca bu değerleri koruyan kollayan güçlü kurumlarımız ve tutarlı, somut bir planımız programımız olması gerekiyor.

Son olarak bu programı etkili ve kararlı bir şekilde uygulamalıyız. Bugün bu güven unsurlarına çok ihtiyacımız var.

Ekonomimizi doğrudan veya dolaylı etkileyebilecek tüm kurumlarımızda liyakat, şeffaflık ve hesap verebilirlik en üst düzeyde sağlanmalıdır.

Plan ve Program ihtiyacı da ekonomik güven için olmazsa olmazdır... Geçtiğimiz yıl Yeni Ekonomi Programı açıklandı, geçtiğimiz günlerde ise Yapısal Dönüşüm Adımları açıklandı... Bu iki belge STKların da katılımıyla ilişkilendirilmeli, güncellenmeli ve detaylandırılmalıdır. Hangi yapısal reform alanı, hangi maliyete neden olacak, hangi göstergeye etki edecek, ne zaman sonuçlanacak ve hangi performans kriterleri uygulanacak gibi sorulara alacağımız yanıtlar programın itibarını güçlendirecektir.

Bugün iş dünyası, önünde böyle net bir yol, net bir hedef görmeyi ümit ediyor. Yerli veya yabancı yatırımcı algıları arasında bizler açısından hiçbir fark yoktur: belirsizlik yatırım ortamına zarar verir, yatırım iştahını azaltır. Ekonomik yol haritamız, katılımcı bir anlayışla oluşturulduğunda, toplum olarak ahenkle ve heyecanla, hedeflere ulaşacağımızdan şüphemiz yoktur.

Değerli Üyeler,

Biliyorsunuz, Türkiye'nin ciddi bir dış borcu var. Aslında son 10 yıldır bütün dünyada borçluluk arttı, bu hem gelişmekte olan hem de sanayileşmiş ülkeler için geçerli... Ancak bizim özel sektörümüzün dış borcu biraz daha hızlı arttı ve üstelik TL'nin ciddi değer kaybı borcu daha ağırlaştırdı. Bu borcu piyasadan sağlanan kaynakla çevirmeye çalışıyoruz. Türkiye'nin ekonomisine olan güven biraz önce sizlerle paylaştığım güven unsurları yoluyla güçlenmez ise, içinde bulunduğumuz bölgesel siyasi dinamiklerle birlikte risk ve maliyet artar. Bu güveni sağlamak için dış borcu azaltacak, bankaların bilançolarını rahatlatacak, aynı zamanda Yapısal Dönüşüm Adımları içinde yer alan önlemlerin süratle hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Yılbaşından bu yana kamu bankaları ağırlıklı, ciddi bir kredi genişlemesi gerçekleşti. 2017'de de aynı şekilde Kredi Garanti Fonu ile benzer bir uygulama yapılmıştı. O zaman da gündeme getirmiştik: kredi genişlemesi, likiditeyi artırır, ekonomiye geçici bir rahatlama verir ancak ülkemizin net tasarruf düzeyi yükselmedikçe kredi genişlemeleri net borçluluk düzeyini artırmakta, ekonomiyi kırılgan hale getirmektedir. Bugün geldiğimiz noktaya baktığımızda, dış borç hala yüksek, enflasyon henüz istenen seviyede değil, kredi mevduat oranları yüksek; rezervlerimiz düşük. Yeni şoklarla karşılaşmamak için hız, kapsam, içerik ve güven unsurlarına yönelik bütüncül bir program içine girmeliyiz.

Ekonomiyi güçlendirmek, finansal istikrar sorunumuzu çözmemiz ve rekabet gücümüzü artırmamız gerekiyor. Sermaye piyasaları, vergi, işgücü piyasası, eğitim gibi alanlarda reformların hızla başlaması gerekli. Bu reformlar orta vadeli sonuçlar doğuracak olsa bile kısa vadede güven artırıcı etki yaratacaktır. Bu doğrultuda atılacak adımlarda ve ekonomi programının yürütülmesinde ekonomi yönetimimizi destekleyeceğiz.

Değerli Üyeler, Değerli Konuklar,

Artan aşırı hava olayları, tarımsal verimdeki düşüş, denizlerdeki plastik kirliliği ve kuraklık gibi birçok olguyu sıklıkla yaşıyoruz. Ekosistemin korunması ve iklim değişikliği ile mücadele harekete geçmek için uygun bir an bekleyebileceğimiz sorunlar değil. Uzmanlar 2050 yılında okyanuslarda balıktan çok plastiğin olacağını, bir milyondan fazla hayvan ve bitki türünün ise tamamen yok olabileceğini söylüyor. Bu durum, sorunun bütün ekosistemi tehdit edeceğini ortaya koyuyor. Küresel sıcaklık artışını kontrol altına alamazsak, ekolojik sistemler ve yaşam alanları üzerinde çok ciddi kalıcı etkiler bırakacağımızı vurguluyor. Oysa ki sürdürülebilir iş modelleri geliştirmemiz mümkün. Çalışmalar bu modeller sonucunda, 12 trilyon dolarlık bir katma değer ve 380 milyon istihdam yaratma imkanını ortaya koyuyor. Tüm bu değerlendirmeler iş dünyasının sorunun kaynağı değil, çözüm ortağı olduğunu gösteriyor. TÜSİAD olarak bu sorumluluğun tam bilincindeyiz; geçtiğimiz günlerde Birleşmiş Milletler ve TÜRKONFED ile birlikte kurduğumuz “Business for Goals” platformu, her ölçekteki Türk firmasının Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine uyumunu kolaylaştırıcı, çok başarılı bir girişimdir, bu yöndeki çalışmalarımız devam edecek.

Sayın Üyelerimiz ve Sayın Konuklar,

Dijital dönüşümün temposu ve ölçeği, eşi benzeri görülmemiş şekilde ilerliyor. Akıllı cihazlar, büyük veri, makine öğrenmesi ve yapay zeka, geçmiş sanayi devrimlerinden çok daha büyük bir hızla ilerliyor.

Bugün, ülkemizin yapacağı en doğru şey; insanımıza, gençlerimize güvenmektir. Gerçekleştirmekten gurur duyduğumuz “Bu Gençlikte İş Var” programında gördük ki gençlerimiz ülkemizin gelmesini istediğimiz değerlere zaten sahipler. Kız-erkek tüm gençlerimizin eğitimine yapılacak yatırım, onları geleceğe en iyi şekilde hazırlamak ülkemiz için yapılacak en doğru adımdır. Ülkemiz 8 milyon üniversite öğrencisine sahiptir. Avrupa’daki pek çok ülkenin toplam nüfusundan dahi daha fazladır.

Ülke olarak kısıtlı maddi kaynaklarımızı harcarken yapacağımız tercihler, bize çok büyük geri dönüşler getirecektir. Bugün aslında yanıt aramamız gereken sorular şunlar olmalıdır.

Bilimsel eğitim ve Ar-Ge için ayrılan kaynakları nasıl artıracacağız?

Yazılım, siber güvenlik, yapay zekâ, büyük veri gibi alanlarda insan gücünü nasıl yetiştireceğiz?

Tuncay Bey’in de dikkat çektiği, eleştirel düşünceyi ve sorgulamayı nasıl daha fazla artıracacağız?

Yenilikçi girişimleri, “unicorn”ları nasıl doğuracağız?

Dijital dönüşüm tüm ülkeleri aşağı yukarı benzer sorulara kafa yormaya ve eyleme itiyor. Biz eğitim ve inovasyon göstergelerinde arzu ettiğimiz noktada değiliz. Dolayısıyla ev ödevimiz daha ağır. Bu, yeni dünya düzeninin oturtulması sürecindeki bir yarış. Tüm sektörlerin, aktörlerin, kurumların, verinin, eylemin ve yasal ortamın bulunduğu bir gelişim ve ilerleme ekosistemi yaratmalıyız.

Gençlerimizin geleceğini bu topraklarda hayal edebildiği, yarına umutla bakan bir ülke iklimini ancak bu şekilde oluşturabiliriz. Önümüzde seçimsiz geçecek olan dört sene, belirttiğim yapısal reformların hayata

geçirilmesi için çok büyük bir fırsat. Tüm toplum kesimleri olarak siyasi farklılıkları bir kenara bırakıp Türkiye ajandasına, yapısal çözümlere odaklanmalıyız.

Bu dönem, ülkemize aynı 2003-2007 dönemi gibi, Türkiye'yi içinde bulunduğu ülke gruplarından ekonomik olarak pozitif ayırtıracak, AB tam üyeliğine yaklaştıracak, bölgesel ve küresel ağırlıkta bir güç olma fırsatı veriyor. Bu dönemi polemiklerden uzak, tüm ülkenin hayrına olan yapısal reformlara odaklanarak, barış ve kardeşlik anlayışı ile yönetebilirsek Türkiye'yi kimse tutamaz.

Sizlere her alanda daha ileri, daha güçlü bir Türkiye için ortak ideal ve hedeflerimize verdiğiniz çok değerli destek için teşekkür ediyor, hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.